

פרשת חוקת תשפ"א – ארבע קושיות למי מריבה

1. במדבר כ: ויבאו בני ישראל כל העדה מדבר צן בחדש הראשון ... ותמת שם מרים ותקבר שם: ולא היה מים לעדה ויקהלו על משה ועל אהרן: וירב העם עם משה ... ולמה הבאתם את קהל ה' אל המדבר הזה למות שם אנחנו ובעירנו: ולמה העליתנו ממצרים להביא אתנו אל המקום הרע הזה - **שיר השירים רבה ד, כט:** ומהיכן היו בנות ישראל מתקשטות לבעליהן כל ארבעים שנה במדבר? רבי יוחנן אמר: מן הבאר. זהו שכתוב (שיר השירים ד): 'מעין גנים באר מים חיים' [שהבאר ייצר חיים].

במדבר כ: ויקהלו משה ואהרן את הקהל אל פני הסלע ויאמר להם שמעו נא המרים! המן הסלע הזה נוציא לכם מים! (רש"י: לפי שלא היו מכירין בו, שהלך הסלע וישב בין הסלעים והיו ישראל אומרים מה לכם מאיזה סלע תוציאו? לכך אמר להם: המורים – סרבנים, שוטים ... המן הסלע הזה שלא נצטוונו עליו נוציא לכם?!). ויאמר ה' אל משה ואל אהרן יען לא האמנתם בי להקדישני לעיני בני ישראל לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ אשר נתתי להם - **עקדת יצחק:** הרי שולחן והרי בשר והרי סכין לפנינו ואין לנו פה לאכול. כי מצות ה' למשה כתובה לפנינו, והמעשה אשר עשה לא נעלם מנגד עינינו – ומחרון אף ה' ישתומם לבנו. ואין פירוש על זה שישכך את האוזן ביישוב הכתובים.

במדבר רבה יט: ולמה נתפש אהרן? משל לבעל חוב שבא ליטול גורנו של לווה ונטל שלו ושל שכנו. אמר הלווה: אם אני חייב, שכני מה חטא? כך אמר משה רבנו: אני הקפדתי, אהרן מה חטא?

רמב"ן: מאחר שציווה 'קח את המטה' יש במשמע שיכה בו ואילו היה רצונו בדיבור בלבד מה המטה הזה בידו? וכן במכות מצרים שאמר 'המטה אשר נהפך לנחש תיקח בידך' והוא להכות בו?

דברים א, לד: וישמע ה' את קול דבריכם ויקצף וישבע לאמר: אם יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה את הארץ הטובה ... **גם בי התאנף ה' בגללכם** לאמר גם אתה לא תבא שם – **אור החיים הקדוש:** קשה והלא לא מצינו שהתאנף ה' על משה בעוון המרגלים?

2. סנהדרין קא: אצטגניני פרעה ראו שמושיען של ישראל לוקה במים, אמרו 'כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו', ולא ידעו שעל עסקי מי מריבה לוקה – **רש"י:** בעון שאמר 'שמעו נא המורים' נענש. **שמונה פרקים לרמב"ם פרק ד:** חטאו עליו השלום הוא שנטה לצד הרגזנות באומרו 'שמעו נא המורים', דקדק ה' שיהיה אדם כמותו כועס לפני עדת ישראל במקום שאין ראוי בו הכעס, וכגון זה באדם שכמותו – חילול ה' הוא, כי הכל למדים מתנועותיו ודברותיו וחומדים בהם האושר בעולם הזה ובעולם הבא, ואיך יראו בו הרגזנות שהיא ממעשי הרעים ואינה נובעת אלא מתכונה רעה שבנפש.

רמב"ן: והוסיף הבל על הבלים, שהכתוב אמר ... 'לא האמנתם בי' שלא האמינו בו ואין העונש בעבור שכעס ... והכתוב לא סיפר שכעס, כי 'שמעו נא המורים' הוא **תוכחה** כדרך 'ממרים הייתם עם ה'.

אבן עזרא כח: בעבור שאמר לישראל 'שמעו נא המורים' והם **בני אברהם יצחק ויעקב. שמות ויג:** וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל [ולא נאמר מה צוום] – **פסיקתא דרבי כהנא יד:** אמר אל תקרו לבני 'מורים'. וכיון שהקניטו על מי מריבה אמר משה: 'שמעו נא המורים' – אמר הקב"ה: הייתי מצוה אתכם אל תקרו לבני מורים ואתם קורים לבני מורים?! ... לכן לא תביאו.

3. נדה סט, ב: שאלו אנשי אלכסנדריה את רבי יהושע בן חנניה ... מתים לעתיד לבא - צריכין הזאה שלישי ושביעי או אין צריכין? אמר להן: לכשיחיו נחכם להן. איכא דאמרי: לכשיבא משה רבינו עמהם - **ליקוטי שיחות יח/241:** שתי תשובותיו תמוהות: ראשית, אם אינו יודע התשובה עליו לומר 'איני יודע' ולא 'כשיקומו נחכם להן', כמדתו של חכם 'שעל מה שלא יודע אומר לא שמעתי'? שנית, מהו דיוק הלשון 'לכשיבוא משה רבנו' ולא הלשון 'לכשיבוא אליהו'? ומהו דיוק הלשון 'לכשיבוא משה רבנו עמהם'? אלא הספק היה האם נשאר משהו מהגוף הראשוני של מתי מדבר והוא יתווסף לעתיד לבוא ואז הקמים צריכים להיות טמאים מצד הנגיעה בחלק הגוף המת, או שהתחייה תהיה בהתחדשות הגוף לגמרי ולא תהיה נגיעה במציאות המת שמטמאת. ענה רבי יהושע: ראשית, 'לכשיבואו נחכם להן', כלומר, השאלה היא **מציאותית** ונוכל לבחון אותה רק כשתתרחש הקימה. שנית, 'לכשיבוא משה רבנו עמהם': מובא בתנחומא שמשה נשאר עם בני עמו במדבר כדי להקימם בתחיית המתים ולכן יבוא משה רבנו 'עמהם', כי הזכות שלו תקימם. ומכך מובן שנשאר משהו ממציאותם הראשונה ולכן תחייתם תהיה מגופם הראשוני ויהיו צריכים הזאת דטומאת מת.